

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptoriu[m] Nico. [de] Lira ordinis seraphici Francisci/
siue Expositio tripharia breuis vtil[is] in decalogu[m] legis
diuine**

Henricus <de Frimaria>

Nicolaus <de Lyra>

Colonie, 19.05.1495

Tertja expositio Non [con]cupisces re[m] p[ro]ximi tui ip[s]am s[ic][ut]
auare retine[n]do ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-31207

lia sicut laici. et hoc designat corona in capite. Nam
 capitis rasio. est omnium temporalium depositio. ut
 scribit. 12. q. 1. ca. Duo sunt. Ratio autem quare
 minus debet affici ad temporalia quam laici. est quod soli-
 citudo temporalis impedit spirituale. Clerici autem
 ideo dicuntur quod sunt in sorte domini vocati et diuino cul-
 tui mancipati specialiter. et ideo solus debent esse
 dediti contemplationi et orationi et lectioni et ab omni
 strepitu temporalium semoti. Hec Hieronimus. ca.
 Duo sunt. et. 36. di. Qui ecclesiasticus. et Si quis
 vult. Non credo saluo meliori iudicio si clerici vel
 monachi contra prohibitionem iuris nimis se immisce-
 ant temporalibus vel secularibus negociis scienter et
 voluntarie intantur quod notabiliter impediatur libertas
 et spiritus qui soli deo vacare debet. quod mortaliter pec-
 cant ubi forte laici vix venialiter peccarent. quibus
 non est interdictum negociis secularibus se immisceri.

TERTIA expositio Non concupisces rem proxi-
 mi tui ipsam sed auare retinendo vel eam necessitate tem-
 pore non concitando quod nihil aliud est facere. quam res
 pauperum per violentiam auferre. Nam secundum Augustinum
 Non solum auarus est qui rapit aliena. sed qui cupide
 seruat sua. et ideo auarus ut dicit Augustinus antequam aliquid
 lucretur. seipsum perdit. di. 47. Sicut hi. Non mi-
 noris est criminis habere tollere. quam cum possis et ab-
 des indigentem denegare. Esuriendum panis est quem
 tu detines nudorum vestimentum est quod tu recludis.
 miserorum calceus est qui apud te veterascit. et est
 decretum Gregorij. Ex predictis patet quod omnis cupi-
 ditas cordis. aut est in appetendo aliena contra

PRECEPTA

ufficiã. vt pz in p̄ma expositiõne. vel est ad iusticiã
am. vt pz in sc̄da expositiõne. Aut est in retinẽdo
nimis cupide p̄ auariciã. quod contingit in ista
tertia expositiõne. Sed hoc potest esse dupliciter
¶ Vel quia absolute retinet z occupat alienum. et
sic est fur z latro vt pz ex supradictis. Aut retinẽ
p̄prium. z tunc aut hoc fit tempore necessitatis q̄
ex p̄cepto charitatis talia cõicere deberet. z sic re
tentio cupiditatis censet̄ homicidiũ. sicut supra
dictum est in septimo p̄cepto. Pasce fame mor
tuentem. zc̄. Aut si retinet sua vt ea tẽpore oportu
no distribuat. sed hoc iterũ contingit dupliciter.
q̄ aut raro aut nũq̄ sic retentiõ egeñis distribuit̄
et sic est pct̄m mortale. vt pz i diuite / qui micã
panis lazaro negauit. Aut aliquando distribuit̄
et aliquando non. z sic est veniale. z hoc sc̄dm ma
gis et minus / prout maior vel minor facultas est
in ipso dante. Sciendũ est etiam q̄ ipi auari nõ
pedites vl̄ equites ad infernum properãt. sed ad
infernũ vehuntur cũ curru per suã auariciã eis
prouiso / qui quidem currus auaricie s̄m Bernar
dum super cantica sermone .3. vehitur quattuor
rotis viciõz q̄ sunt pusillanimitas / inhumanitas
p̄tẽpt̄ dei. obliuio mortis. Fumenta ipm trahẽ
tia sunt / tenacitas et rapacitas / et his ambobus
vnus solus auriga presidet scilicet ardor habendi.
Sola quidem auaricia quia non patitur plu
ra conducere / vno auriga contenta est Si autem
querat̄ quomodo z qualiter hõ se habere debeat
ad res possessas. hoc pulchre docet̄ Seneca i suis

puerbis ita dices Pecunie oportet imperare non seruire pecuniam. si illa uti scias. ac illa est: si nescis. dominica est. et ideo necesse est aut te ipsum/aut pecuniam vilem habere. Et ideo dicit Bernardus super cantica sermone 2. Si res tue sunt que possides. expediat ad lucra et per terrenis celestia commuta. Si hoc non valeas scias te pecunie non esse dominum sed seruum. Contra de bonis et virtuosus possessores dicit Gregorius libro moralium. Sanctus viris ipsa res affluentia est onerosa quia grauius habet tolerat. quia festinando ad patriam multa portat in itinere/et ideo aut largiendo distribuunt/aut deserendo continent. Sciant dominum autem quod ista triplex expositio predicta potest colligi ex decreto. di. 47. Bonorum. ubi dicit sic. Bonorum autem totum habere non possumus. nisi cupiditate que omnium malorum radix est abscidamus. et hoc quantum ad primam expositionem. Pro secunda vero subdit Gregorius catholicum et precipue sacerdotem sicut nullo implicari debet errore. sic nulla cupiditate debet vinculari. dicitur scriptura. post concupiscentias tuas non eas. Des enim pecunie auida. nec abstinere nouit a vitis/ nec gaudere concessis/ nec pietati adhibere sensum. Hec Leo episcopus anatholio episcopo. di. 47. Gregorius. Quantum vero ad tertiam beatus Ambrosius dicit sequenti ca. Sicut hi. dicit forte cupidus quod iniustitiam facio si contra aliena non inuado. propria diligenter teneo. Si inuides dicitur que propria dicitur. que et ex quibus receditur in hunc mundum inuadisti. quando in hac ingressus es lucem. quando de ventre matris existi quibus quod factis cultatibus/ quibus et subsidiis stipatus ingressus es. non nenus nudus intraisti/ et nudus exibis. tantorum ergo scias te inuadere bona. quantum posses prestare

PRECEPTUM

retines. Unde transgressores huius precepti singulariter puniuntur plaga muscarum. quia musce morientes perdit suauitatem unguenti. Et sollicitudo possidendi temporalia non solum impedit deuotionem spirituali. sed etiam in corde hominis suffocat dei verbum. Quis enim oratio et orationis deuotio et etiam contemplationis consolatio funditus moritur. ubi habendi cupiditas dominatur. Cupiditatem igitur desere. si in deo vis delectari. Ex predictis patet de transgressione huius precepti et quomodo sit confitendum.

AD **PRIMUM** preceptum. Non concupisces uxorem proximi tui. ubi prohibetur omnis concupiscentia carnis: sicut in nono precepto prohibetur omnis concupiscentia oculorum. Ideo autem dantur duo precepta ad prohibendum hanc duplicem concupiscentiam eo quod ad eas natura corrupta maxime inclinatur. Nam ad concupiscentiam carnis inclinatur propter sui conseruationem in esse speciei. Ad concupiscentiam vero oculorum inclinatur propter sui conseruationem in esse indiuidui. Prohibetur etiam nihilominus duplex concupiscentia propter tria dona que faciunt in anima. Primum est. quia animam inficit et maculat. Cuius ratio est quia concupiscentia carnis est sicut aqua fluens. concupiscentia oculorum est sicut terra sitiens propter ariditatem terrene affectionis. Unde sicut de terra et aqua fit lutum materiale. ita ex hac duplici concupiscentia fit lutum spirituale quo anima sordidatur et per consequens fetida et displicibilis redditur in dei conspectu ad modum lutii vilissimi. Secundum est. quia ad modum ignis inextinguibilis animam inflamat. de quo